

VALSČIAI

VALSČIAI – administraciniai teritoriniai valstybės padaliniai. Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje XIV a. pab. valsčiai susiformavo iš teritorinių kunigaikštysčių bei istorinių žemių, buvo administruojami tijųū. Po 100 m. dauguma virto Didžiojo kunigaikščio dvarais, kuriuos valdė tų dvarų laikytojai. XVI a. viduryje, po Valakų reformos, išnyko. Dabartiniame Akmenės krašte tuo metu gyventojų būta nedaug, duomenų apie čia buvusius valsčius neišlikę.

Rusijai priklausiusioje Lietuvos dalyje valsčiai, kaip savivaldos forma, vėl įsteigti 1861 03 03 caro manifestu, siekiant sutvarkyti valstiečių valdymą po baudžios panaikinimo. Valsčius sudarė smulkesni padaliniai – seniūnijos. Valsčiaus aukščiausias valdymo organas buvo sueiga, kuri 3 metams rinko viršaitį, valdybą ir teisimą. Tuometinėje Kauno gubernijoje buvo 153 valsčiai. Akmenės krašte įsteigti Akmenės, Vegerių, Vieکشnių, Papilės ir Kruopių valsčiai. Kaizerinė okupacinė valdžia I pasaulinio karo metais Lietuvos teritoriją suskirstė į smulkias apskritis – kreizus. Akmenės apskričiai su centru Dabikinės dvare priklausė 9 valsčiai. 1919 pertvarkant Lietuvos valstybės administracinę struktūrą, įsteigtos 24 apskritys ir smulkesni jų padaliniai – valsčiai. 1932 buvo 259 vlsč. 1919 08 18 Kruopių, o 1919 09 11 Papilės valsčiai gyventojų valia prisijungė prie Šiaulių apskrities, o Akmenės, Vieکشnių ir Vegerių – atiteko Mažeikių apskričiai. Dalis dabartinės Akmenės r. teritorijos priklausė tuometiniams Tryškių, Laižuvos, Žagarės valsčiams, o tuometinis Vieکشnių valsčius apėmė ir kai kuriuos dab. Mažeikių r. Mažeikių, Tirkšlių seniūnijų bei Telšių r. Tryškių ir Nevarėnų vlsč. kaimus. Lietuvos mastu valsčiuose gyveno vidutiniškai po 5000 žmonių, Akmenės ir Vieکشnių krašto valsčiuose – vidutiniškai po 7300 žmonių. Valsčiaus valdymo organai – viršaičiai, 1940 11 – 1941 06 22 ir 1944 – 1948 01 – vykdomieji komitetai, nuo 1948 01 iki 1950 06 – darbo žmonių deputatų t-bos. 1948 Lietuvoje buvo 320 vlsč. Įsteigus rajonus, valsčiai, kaip administraciniai vienetai, panaikinti, jų funkcijas perėmė rajonai ir apylinkės.

Inf.: Čepas R. Papilės valsčiaus savivaldybė 1918 – 1940 metais, *Papilė*, t. 1, 2004; Sireika J. Papilės valsčius XIX a. antrojoje pusėje – XX a. pradžioje, *Papilė*, t. 1.